

TANÁRI ÚTMUTATÓ

5. MODUL - UNIÓS ÉRTÉKEK

Ez az uniós értékekről szóló modul három részből áll:

Egy póker-játékkal kezdődik, amellyel a játékosok felfedezik az EU értékeit, és konkrét példákat láthatnak arra, hogy az EU hogyan ülteti át azokat a gyakorlatba. Miután megismertük ezeket az értékeket, a tanulókat arra kérjük, hogy kritikusan gondolkodjanak róluk egy önálló feladat során. Végül pedig egy osztályvita keretében (16 állításból választva) fejleszthetik tovább demokratikus készségeiket. A játék a másik két résztől külön is játszható.

MÓDSZERTAN	IDŐTARTAM	ESZKÖZÖK
Oktatójáték: Uniós értékek.	20 perc	<ul style="list-style-type: none"> - 32 értéket bemutató kártya minden csoportnak. A kártyákat egyoldalasan kell nyomtatni, és ki kell vágni. - 30 igaz vagy hamis kártya minden csoportnak. A kártyákat egyoldalasan kell nyomtatni, és ki kell vágni.
Egyéni feladat	10 perc	<ul style="list-style-type: none"> - Személyes értékrendtáblázat minden tanuló számára.
Csoportos vita	Állításonként 10 perc	<ul style="list-style-type: none"> - Számítógép + kivetítő - Az 5. modul ismertetése a 16 állítással. - A tanulók kitöltött személyes értékrendtáblázatai.

CÉLOK ÉS KÉSZSÉGEK

ATTITÚDÖK

- A tanulók teljes mértékben tisztában vannak az uniós értékekkel.

ISMERETEK

- A tanulók ismerik az Európai Unió értékeit és néhány konkrét példát arra, hogyan kerülnek azok átültetésre a gyakorlatban.

KÉSZSÉGEK

- A tanulók saját véleményét formálják az Európai Unió értékeiről.
- A tanulók fejlesztik vitakészségüket.

LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE

1. A JÁTÉK

HELYZET

Ehhez a játékhoz az osztályt kisebb, lehetőleg négy tanulóból álló csoportokra osztjuk. Szükség esetén három vagy öt tanuló is lehet egy csoportban. Minden csoport egy-egy asztalt ül körbe. A tanulók a csapatuk többi tagja ellen játszanak. Minden csoport kap 32 értékkártyát és 30 igaz vagy hamis kérdéskártyát.

FOLYAMAT

- Az értékkártyák szétosztásra kerülnek a csapattagok között. Négy játékos esetén minden játékos nyolc kártyát kap. Három vagy öt játékos esetén néhány játékos eggyel több kártyát kap. A játékosok a kártyáikat a kezükben tartják, és nem mutatják meg a többi játékosnak.
- Az asztal közepén egy 30 igaz vagy hamis kérdéskártyából álló pakli van, a lapok üres oldalukkal felfelé néznek.
- A játék végső célja a legtöbb, azonos uniós értéket képviselő, négy kártyából álló sor összegyűjtése.
- A csapat legidősebb tagja kezd. Választ egy másik játékost, akitől kér egy adott uniós értéket képviselő kártyalapot (pl. szolidaritás). Az első játékosnak is kell rendelkeznie legalább egy ilyen uniós értéket képviselő játékkártyával.
  - Ha a másik játékos nem rendelkezik a kért kártyával, akkor azt bemondja, és a kör a tőle balra ülő játékosal folytatódik.
  - Ha a másik játékos rendelkezik a kért kártyával, az asztal közepén található pakliból húz egy igaz vagy hamis kártyát, és felteszi a rajta lévő kérdést.
    - Ha az első játékos megfelelően válaszol, megkapja a kért játékkártyát. „Igaz” vagy „hamis” válasz elegendő; a játékosnak nem kell további információt adnia.
    - Ha a válasz nem megfelelő, akkor nincs kártyacsere, és az igaz vagy hamis kártya az asztalon lévő pakli aljára kerül.
  - Mindkét esetben a bal oldali játékos folytatja tovább.
- Amikor egy játékos négy, azonos uniós értékű kártyából álló sorozatot gyűjt össze, hangosan azt mondja: „póker!” és a sort az asztalra helyezi. Ezt a sort már nem vehetik el a játékostól.
- A játék akkor ér véget, amikor mind a nyolc sorozat teljes. A legtöbb sorozattal rendelkező játékos(ok) nyer(nek).

TARTALOM

A játékkártyák és a igaz vagy hamis kártyák egy különálló dokumentumban tekinthetők meg.

- A **32 értékkártyán** a tanulók nyolc uniós értéket fedeznek fel, és példákat arra, hogy az Európai Unió/ Európai Parlament hogyan ülteti át ezeket az értékeket a gyakorlatba az EU-ban és külföldön. Nyolc sorozat van, mindegyikben négy kártyával.

- A **30 igaz vagy hamis kártya** mindegyike tartalmaz egy igaz vagy hamis kérdést, amely az értékártyákon található információval kapcsolatos. A tanulók az értékártyáikon található információt használhatják az igaz vagy hamis kártyákra való válaszadáshoz.

2. ÖNÁLLÓ FELADAT

A feladat célja, hogy a tanulók minden egyes értéket átgondoljanak és véleményt formáljanak. Ez a feladat a csoportos vita előkészítése.

HELYZET

Minden tanuló leül egy asztalhoz és kap egy személyes értékrendtáblázatot.

FOLYAMAT

A tanár minden diáknak kioszt egy személyes értékrendtáblázatot. Ez egy személyes dokumentum, csak a diáknak szól. Az értékrendtáblázatban már szerepelnek az uniós értékek és az alapvető meghatározások. A tanár az alábbi utasításokat adja:

1. Jelöld be, hogy te személy szerint egyetértesz-e ezekkel az értékekkel!

A tanár megkéri a diákokat, hogy gondolkodjanak el önállóan az egyes értékeken és azok alapmeghatározásán:

Tedd fel magadnak a kérdést: „Én, személy szerint, támogatom ezeket az értékeket?” Más szóval, (te személy szerint) egyetértesz-e azzal, hogy minden embernek szabadnak és egyenlőnek kell lennie, demokráciában és a jogállamiságnak megfelelően kell élnie, tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot és az emberi jogokat, toleránsnak és szolidárisnak kell lennie? Miután átgondoltad és kialakítottad a véleményedet, karikázd be az egyes értékek mellett található „egyetértek”/„nem értek egyet” állításokat.

2. Fontosságuk alapján osztályozd az értékeket!

Az értékrendtáblázatban az „EU prioritásai” oszlopban a diákok osztályozzák az értékeket annak alapján, hogy szerintük az egyes értékeknek mennyire kellene fontosnak lenniük az EU számára (1=legfontosabb, 8=legkevésbé fontos). Ez önálló munka, az eredmények diákonként változók.

3. CSOPORTOS VITA

Ennek a résznek az a célja, hogy együtt dolgozzák ki az értékek (vagy néhány érték) jelentését. A prezentációban mindegyik értékhez két állítás tartozik. A diákok érdeklődésének megfelelően a tanár kiválaszt 2–4 állítást osztálytermi megbeszélésre.

Megjegyzés: Az állítások célja, hogy vitát ösztönözzenek az értékekről. Az állítások nem az értékekről szóló vélemények.

HELYZET

A helyzetnek ösztönöznie kell az osztályt a vitára, és lehetővé kell tennie a tanulók számára, hogy lássák a tanterem elején lévő képernyőn megjelenő utasításokat.

FOLYAMAT

Az egyes nyilatkozatok megvitatásának folyamata:

1. Első szavazás

A tanár ismerteti egy általa választott állítást, és utasításokat ad: „Nézzétek meg az állítást! Gondoljátok át röviden, és döntsétek el, hogy egyetértetek-e vele vagy sem. Nincs köztes lehetőség; az egyik oldalt ki kell választani!”

Néhány fontos megjegyzés:

- Felmerülhetnek kérdések az állításokkal kapcsolatban. A tanár, ahol lehet, magyarázatot fűz az állításokhoz.
- Ez csak egy intuitív szavazás, amelyet a téma részletes megbeszélése követ.
- Nincs „jó” vagy „rossz” válasz.
- Az állítások célja csupán az, hogy vitát váltsanak ki; nem valódi véleményekről van szó.

A tanár összeszámolja a szavazatokat és feljegyzi.

2. Plenáris vita

A tanár felkéri az egyik tanulót, hogy fejtse ki véleményét. Ezt követően a tanár megkérdezi azt a csoportot, amelyik egyetért/nem ért egyet a felszólalóval, így módon megnyitva a csoportos vitát. Tipp: ha először a „kisebbségben” lévő csoportból választunk valakit, akkor az ellenkező szavazatot adó diákok csoportjában ez reakciót válthat ki. Ez arra ösztönzi a diákokat, hogy vitát folytassanak.

A tanár moderálja a vitát.

3. Második szavazás (választható)

A csoportvitát követően a tanár megnyit egy második szavazást. Összeszámolja a szavazatokat, és összehasonlítja azokat az első szavazás eredményével. Volt, akinek megváltozott a véleménye?

4. Következtetés

A második szavazást követően a tanár megkéri a diákokat, hogy ellenőrizzék, válaszaik megegyeznek-e azzal, amit a személyes értékrendtáblázatukban bejelöltek: Még mindig egyetértetek ezzel az értékkel? Változtatnának az osztályozáson?

NÉHÁNY ÖTLET A VITA MODERÁLÁSÁHOZ

- Elsőként fel kell hívni a figyelmet a vita alapvető szabályaira: egymást meghallgatni; megvárni, míg a másik befejezi mondanivalóját; udvariasnak lenni; a témánál maradni; röviden beszélni és másokat is hagyni szóhoz jutni. A tanár a vita során ezekre a szabályokra hivatkozhat.
- A tanár ne nyilvánítsa ki a saját véleményét, maradjon a lehető legneutrálisabb.
- Alakítsa úgy a vita lefolyását, hogy minél több diák szót kapjon.
- Amikor nincs azonnali reakció, tegye fel a kérdést másképpen vagy provokatív kérdések segítségével játssza el az ördög ügyvédje szerepét.
- Ha egy diák „uralja a terepet”, udvariasan szakítsa félbe, összegezze az elmondottakat és adja át a szót egy másik diáknak. Például kérdezze meg, hogy ki ért egyet/nem ért egyet az előző véleménnyel.
- Ha egy diák eltér a témától, szakítsa félbe és irányítsa vissza az eredeti témához. Ez talán udvariatlannak tűnhet, ám a többi diák hálás lesz.

TARTALOM

Az állítások az ehhez a modulhoz tartozó prezentációban vannak. Itt megismételjük az állításokat néhány további információval bővítve.

FELELŐSSÉGKIZÁRÓ NYILATKOZAT

Az állítások célja, hogy csoportos vitát váltsanak ki az uniós értékekről. Nem értékítéletek, és nem is az Európai Parlament álláspontját képviselik.

DEMOKRÁCIA

1. „A polgári részvétel biztosításának egyik legjobb eszköze a népszavazás.”

A kérdés az, hogy a népszavazás jó-e a demokrácia szempontjából. A népszavazás korlátozott volta abból ered, hogy az embereknek az „igen” és a „nem” között kell választaniuk, nincs lehetőség alternatívára. Például Svájcban (nem uniós tagállam) az embereknek egy új alagút megépítése mellett vagy ellen kellett szavazniuk, és nem lehetett az egyéb opciókat – más utak megépítése, az alagút máshol való kivitelezése stb. – figyelembe venni.

2. „Az igazi demokrácia csak helyi szinten működőképes.”

Ennek az állításnak a kapcsán a diákoknak arra kell válaszolniuk, hogy szerintük működik-e a demokrácia az olyan nagyobb társadalmakban, ahol az emberek nem ismerik személyesen a politikusokat és velük közvetlenül nem lehet kapcsolatot teremteni. Ez különösen igaz az 445 millió lakosú Európai Unióra. Működőképes-e a demokrácia ilyen nagy méretekben?

SZABADSÁG

1. „Ahol szabadság van, ott nincsen felelősség.”

A „felelősség” kifejezésnek számos jelentése lehet: A társadalom felelős polgára például segít másoknak, támogatja a családját, törődik az idős szülőkkel vagy nagyszülőkkel, neveli a gyermekeit... Tágabb értelemben tehát azt lehet mondani, hogy a felelős személy „jó” polgárként viselkedik, nem károsítja a környezetet vagy nem szennyezi az utakat stb.

Ha az egész osztálynak ugyanaz a véleménye, a tanár eljátszhatja az ördög ügyvédje szerepét és megkérdesheti, hogy szerintük, ha valaki úgy dönt, hogy nem tesz semmit a társadalomért, jogosult-e a jóléti állam juttatásaira, például az ingyenes oktatásra, az olcsó orvosi ellátásra, a munkanélküli segélyre stb., amiért mások fizetnek.

2. „A rasszista politikai pártoknak is helyük van az Európai Parlamentben, hiszen szólásszabadság van.”

Ha egy politikai párt olyan nézeteket támogat – például faji megkülönböztetést alkalmaz –, amelyek ellentétesek az uniós értékekkel, meg kell-e tiltani számára, hogy kifejezze meggyőződését, és ki kell-e zárni a hatalomból?

SZOLIDARITÁS

1. „Egy pénzügyi válság sújtotta uniós tagállamot a többi uniós tagállamnak támogatnia kell.”

Ez az állítás arra irányul, hogy vajon az EU-ban a tagállamoknak szolidárisnak kell-e lenniük egymással, ha bajban vannak. Olyan unió-e az EU, amelyben a tagállamok számíthatnak egymásra?

2. „A szolidaritás azt jelenti, hogy az adóként befizetett pénzeket annak biztosítására használják, hogy mindenki tisztességes lakhatási körülmények között élhessen, és hozzájuthasson az alapvető élelmiszerekhez és oktatáshoz.”

Ez az állítás egy olyan témával kapcsolatban indítja el a vitát, hogy a társadalomban a szolidaritás ismeretlen emberek között működik. Hajlandóak vagyunk-e a szegényeknek úgy segíteni, hogy szervezett keretek között pénzt adunk nekik?

Néhány diák gondolhatja úgy, hogy a szegénységért maga a személy felelős és nem a társadalom feladata ezt finanszírozni. Mások szerint pedig juttatásokat csak azok számára kell biztosítani, akik valóban szükséghelyzetben vannak. Az ördög ügyvédjeként a tanár megkérdesheti, hogy a diákok szerint melyik rendszer jobb: egy szigorú, amelyben fennáll az esélye annak, hogy a rászoruló kirekesztődnek a társadalomból, vagy egy kevésbé szigorú, amelyben az emberek visszaélhetnek a rendszerrel.

EGYENLŐSÉG / MEGKÜLÖNBÖZTETÉSMENTESSÉG

1. „Az egyenlőség biztosításához pozitív diszkriminációra van szükség.”

Pozitív diszkrimináció = az a gyakorlat, hogy különleges előnyöket biztosítunk az olyan csoportok számára, amelyek néha tisztességtelen elbánásban részesülnek vagy a

munkaerőpiacon a magasabb pozíciókban alulreprezentáltak. Például több európai országban is azok a munkavállalók, akik fogyatékkal élők alkalmaznak, ösztönzőül pénzügyi támogatást kapnak.

2. „Mindenki egyenlő, függetlenül attól, hogy ki milyen gazdag.”

A tanár rámutathat az elérni kívánt helyzet és a valós helyzet közötti különbségre. Mindenki egyenlő és mindenkit egyenlő bánásmódban kell részesíteni? Például egy luxuscikket árusító üzletbe belép egy szegény és egy gazdag kinézetű ember. Ugyanolyan módon kell őket kiszolgálni?

A fő kérdés itt az, hogy vajon társadalmunkat még mindig a különböző társadalmi osztályok megléte jellemzi-e. A törvény előtt mindannyian egyenlőek vagyunk, de ez az egyenlőség a valóságban is így működik?

JOGÁLLAMISÁG / IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

1. „Bizonyos bűncselekmények esetében lehetővé kellene tenni a választást: az elkövető vagy nagy összegű büntetést fizet vagy börtönbe kerül.”

Ez az állítás arra kíváncsi, hogy a diákok szerint igazságos lenne-e, ha a gazdagok meg tudnák vásárolni büntetésüket. Ez valójában az „egyenlőség” és a „jogállamiság” értékeinek a kombinációja.

2. „A terroristáknak joguk van a tisztességes eljáráshoz és a megfelelő védelemhez.”

A prezentációban levő képen a 2011-es norvégiai támadást elkövető Anders Breivik, szélsőjobboldali norvég terrorista ismert európai ügye látható. 2011. július 22-én nyolc embert megölt Oslóban, majd pedig 69 fiatalot lelőtt az Utøya szigeten megrendezett nyári táborban. 2012 augusztusában tömeggyilkosságért és terrorizmusért elítélték.

Az állítás vitaindítónak szolgál ahhoz, hogy vajon a hozzá hasonló tömeggyilkosok a tisztességes eljáráshoz való jogukon kívül igényt tarthatnak-e védelemre is.

AZ EMBERI JOGOK TISZTELETBEN TARTÁSA

1. „Egy újságíró meg kell büntetni, ha álhírt közöl.”

Ez az állítás a sajtószabadságra vonatkozik. Napjainkban már csak a diktatúrákban van arra vonatkozó törvény, hogy az újságírók ellen írásaikért büntetőeljárást lehet indítani. Ez pedig vagy cenzúrához vezet vagy ahhoz, hogy a sajtó büntetőeljárástól való félelmében bizonyos dolgokról nem számol be.

2. „Az EU-nak nem lenne szabad üzleti kapcsolatokat ápolnia az emberi jogokat megsértő rezsimekkel, még ha az üzlet az EU számára előnyös is lenne.”

Létesíthet-e az EU kereskedelmi vagy egyéb kapcsolatokat az emberi jogokat állítólag megsértő rezsimekkel? Annak érdekében például, hogy elejét vegye az emberek EU-ba való migrációjának, az EU egyezséget köt olyan afrikai országokkal, amelyek sorozatosan megsértik az emberi jogokat. Vagy az EU azért köt üzleti megállapodásokat, hogy az Európa számára szükséges nyersanyagokat, pl. a mobiltelefonok gyártásához használt kobaltot beszerezze.

TOLERANCIA / PLURALIZMUS

1. „Az iskolákban és a munkahelyeken engedélyezni kellene vallásos szimbólumok – kereszt, fátyol – viselését.”

Itt a diákoknak arról kellene véleményt mondaniuk, hogy engedélyezni kellene-e a vallásgyakorlást az iskolákban és a munkahelyeken.

2. „Semmi probléma sincs az interneten megjelentetett gyűlöletbeszéddekkel, ha azok csak zárt/ titkos csoportokban keringenek.”

Találkoztak már ilyennel a diákok? Esetleg már jelentettek is meg ilyet? Szerintük bizonyos csoportokat ezek sérthetnek? Vagy a szólásszabadság jegyében ez megtehető?

AZ EMBERI MÉLTÓSÁG TISZTELETBEN TARTÁSA

1. „Minden uniós ország morális kötelessége a menedékkérők megsegítése.”

Menedékkérő = Olyan személy, aki faji vagy vallási okok, társadalmi csoportba való tartozás vagy politikai vélemény miatti üldöztetéstől való félelemből a nemzetközi határt átlépve más országba lép, ahol menekültekénti elismerést remél.

Megjegyzés: Ez nem ugyanaz, mint a gazdasági migráns (gazdasági okok miatti migráció). A menedékkérők státusza mindig ideiglenes mindaddig, amíg az ország, amelyik a menekültet befogadja, megadja vagy visszautasítja a menekültstátuszt.

A fő kérdés itt a következő: Tiszteletben tartjuk-e a nem európaiak emberi méltóságát? Ez az állítás általában olyan kérdéseket hoz felszínre, mint a sikeres integráció, választás a helybéliek vagy a külföldiek megsegítése között, a külföldiek szándékai stb.

Megjegyzés: Az EU-n belül a személyek szabadon mozoghatnak, ezért az uniós polgárok sohasem tekinthetők menedékkérőknek. Ha ez a téma előkerül, a tanárnak korrigálnia kell.

2. „A kínzás megengedhető, ha lehetséges új terrortámadások megelőzése érdekében információkat kell szerezni.”

A kínzás az EU-ban tilos, bármilyen célról legyen is szó. Egyetértenek ezzel a diákok? Azt gondolják, hogy néhány esetben legitim lehet?

HASZNOS LINKEK

- Demokrácia és emberi jogok az Európai Parlamentben: www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/democracy-and-human-rights
- További információ az EU Alapjogi Chartájáról: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en
- További információ a Szaharov-díjról a www.europarl.europa.eu/sakharovprize oldalon.

